

วิธีการประพันธ์เพลงเชิดนอก

3.1 วิธีการประพันธ์เพลงเชิดนอก

เพลงเชิดนอกเป็นเพลงที่มีกำเนิดมาจากปี่ และมีลักษณะเป็นเพลงเดี่ยวที่มีกระสวนจังหวะอิสระเปิดโอกาสให้ผู้ประพันธ์สามารถเพิ่มทำนองโยนลอยตามความสามารถของผู้ประพันธ์และผู้บรรเลง

การประพันธ์เพลงเชิดนอกของอาจารย์ศิวศิษย์ นิลสุวรรณ ใช้เค้าโครงทำนองของปี่ในการสร้างจินตนาการ และใช้ระบบอัตราโน้ตในการประพันธ์โยนต่าง ๆ ที่แทรกจังหวะจับ แต่ยังคงความรุกร้าและคงบันไดเสียงจากทำนองของเดี่ยวปี่เชิดนอก

การคิดประดิษฐ์ทางจะเข้เพลงเชิดนอก อาจารย์ศิวศิษย์ นิลสุวรรณได้แทรกทำนองโยนแต่ละจับ โดยดึงเอกลักษณ์ของการคิดจะเข้ออกมาอย่างเด่นชัด เช่น การสะบัด การขยี้ การกระทบสาย การตบสาย เป็นต้น นอกจากนี้ยังคำนึงถึงผู้บรรเลงด้วยว่ามีความสามารถทางทักษะมากน้อยเพียงใด การแทรกโยนนั้นจะพิสดาร ยากง่าย เพียงใดจึงขึ้นอยู่กับฝีมือของผู้บรรเลงเป็นตัวแปรสำคัญอีกประการหนึ่ง

3.2 แรงบันดาลใจในการประพันธ์

แรงบันดาลใจ คือ ปัจจัยสำคัญในการสร้างงาน มีส่วนผลักดันให้ความสำเร็จในการกระทำสิ่งใดก็ตามเกิดผลสัมฤทธิ์ ศิลปินย่อมมีแรงบันดาลใจและประทับใจในวัตถุสุนทรีย์อันเป็นบ่อเกิดของการสร้างงานและสำแดงผลงานศิลปะชิ้นนั้น ๆ ออกมา

ดังที่พระยาอนุমানราชชนได้กล่าวไว้ว่า

“ศิลปินเมื่อเห็นหรือยินอะไร สามารถรู้สึกเห็น
คุณงามความดี อันเป็นคุณสมบัติที่แท้จริงซึ่งซ่อนเร้นอยู่ในสิ่ง
นั้นได้ทันที แล้วเกิดอารมณ์สะเทือนใจ ถอดเอาคุณสมบัติ

ของสิ่งนั้นออกเป็นรูปด้วยฝีมือความสามารถและความรู้ทางเทคนิค เกิดเป็นศิลปกรรมงามวิจิตร ใครดู ใครฟัง ก็บังเกิดอารมณ์สะเทือนใจ ได้รับความรู้สึกอันดีงามทางปัญญาและจิตใจในตัวของศิลปกรรมนั่นเอง”(พระยาอนุমানราชชน,2533:69)

แรงบันดาลใจในการสร้างเพลงเดี่ยวเชิดนอก อาจารย์ได้แรงบันดาลใจจาก 3 ส่วนด้วยกัน คือ

3.2.1. จากการแสดงรามเกียรติ์ ซึ่งมีอยู่ 2 ตอนคือ ตอนจองถนน (หนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา) และตอนนางลอย (หนุมานจับนางเบญกาย)

“การแสดงโขน ทั้ง 2 ตอน กับเพลงเชิดนอก ก็มีใช้กันมาแต่โบราณ แต่ตั้งแต่เดิมอยู่แล้วจริงๆแล้วเพลงเชิดธรรมดาที่ใช้แทนกันได้ แต่เพื่อไม่ให้เกิดความจำเจ ก็น่าจะทำอะไรเพื่อให้ผู้บรรเลงเกิดความสนุกและมีทักษะมากขึ้น” (ศิวิชัย นิลสุวรรณ,สัมภาษณ์,25 มีนาคม 2549)

3.2.2. จากทำนองการบรรเลงของเครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ปี่ จะเข้ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฉิ่ง

“จริงๆแล้วก็ไม่ได้คิดอะไรมาก เพียงแต่พวกเราคุ้นเคยกันตั้งแต่เด็ก ๆ ว่าการแสดงแบบนี้ต้องใช้ปี่เพียงอย่างเดียว แต่พอโตขึ้นได้เดี่ยวรอบวงในเพลงโน้नเพลงนี้ ก็ทำให้รู้ว่าจริงๆแล้ว เครื่องดนตรีทุกเครื่องก็สามารถทำเพลงเดี่ยวได้ทุกเพลง เพียงแต่ว่าคนสังคมนครไทย จะยอมรับได้หรือเปล่า แรงบันดาลใจก็ไม่มีอะไรมาก เพียงแค่ฟังเขาหลาย ๆ เครื่องมือ ก็ลองมาทำเองบ้าง แล้วก็ลองพิจารณาดูว่าช่วงไหนควรทำแบบไหนจึงจะเหมาะให้ดูว่ามันไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป” (ศิวิชัย นิลสุวรรณ,สัมภาษณ์,25 มีนาคม 2549)

จากจินตนาการและรอยพิมพ์ใจในลีลาการดำเนินทำนองของจะเข้จากแรงบันดาลใจของอาจารย์ ในการประพันธ์การเดี่ยวจะเข้เชิดนอกนี้ จะพบว่าเป็นการบูรณาการลีลาทางด้านนาฏยศิลป์เข้ากับดุริยางคศิลป์ เพื่อให้ได้สุนทรีย์ภาพสูงสุดของเพลงเชิดนอก

3.3. โครงสร้างของเพลงเชิดนอก

เพลงเชิดนอกเป็นเพลงที่มีระบบโครงสร้างคล้ายเพลงทยอย กล่าวคือมีอัตลักษณ์ของเพลงทยอยระคนอยู่ในเพลงเป็นจำนวนมาก เช่น มีการโยน มีการทอนทำนอง มีการลอยจังหวะ เป็นต้น

ในกระสวนจังหวะสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ จังหวะนับ และจังหวะลอย

จังหวะนับ หมายถึง ส่วนที่มีจังหวะตกสม่ำเสมอ และสามารถแสดงเป็นห้องเพลงได้ ซึ่งพบในห้องเพลงส่วนที่เป็นจับ และในส่วนที่มีการทอนทำนองแบบโยน

ในส่วนที่เรียกว่าจังหวะลอย คือ การบรรเลงที่ไม่มีจังหวะกำกับ อยู่ภายใต้การควบคุมของซีพอร์จังหวะและไม่สามารถแบ่งเป็นห้องเพลงได้ คือ ส่วนที่เป็นลอย ซึ่งมีอยู่ทุกช่วงของทั้ง 3 จับ ลักษณะตามอาการของการแสดงแบ่งออกเป็น 3 จับ ในแต่ละจับมีสัดส่วนดังนี้

1. ไล้ 2. คลัว 3. แหวก 4. สก๊ัด 5. จับ (หลุด)	}	จับที่ 1 , จับที่ 2 , ส่วนจับที่ 3 เป็นจับ(ติด)

“ดังนั้นการสร้างสรรค์ทางเดี่ยวเพลงเชิดนอกจึงต้องอาศัยเค้าโครงของทำร่าดังกล่าว มาเป็นแนวทางเป็นกรอบในการประดิษฐ์จึงปรากฏวรรคต่างๆ ในเพลงเชิดนอกนำทำร่ามาเทียบเคียงได้ว่า ในแต่ละจับประกอบด้วย

- วรรคไล้ คือ ทำนองที่แสดงอารมณ์

สอดคล้องกับการโลดโล่กันของตัวละคร

- วรรณคดีว่า คือ ทำนองที่แสดงอาการ
- เอื้อมคว่ำ เมื่อโลดไล่ซิดติดพัน
- วรรณแหวก คือ การคว่ำไม่ได้ แหวก
- หาสิ่งที่หลุดลอยหาย มีการแหวกเมฆ แหวกน้ำ เป็นต้น
- วรรณสกด คือ แสดงประกอบการทำ
- การสกดกัน ไม่ให้มีทางหนี เมื่อแหวกหาตัวพบ
- วรรณจับ คือ แสดงอาการจับ คั้น
- สะบัด ของตัวละครอีกประการหนึ่ง”(จุดพร สีม่วง, สัมภาษณ์,
14 กุมภาพันธ์ 2549)

การสร้างสรรค์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงเชิดนอกของอาจารย์นั้นได้ฟังแนวทางจากเครื่องดนตรีที่หลากหลาย และดึงเอกลักษณ์ที่เอื้อต่อการบรรเลงจะเข้ นำมาเป็นเค้าโครงการประดิษฐ์ทางในแต่ละจับ

จับที่ 1 ได้เลือกทางระนาดเป็นเค้าโครง และเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างงาน อาจารย์ให้เหตุผลว่าลักษณะการบรรเลงระนาดกับจะเข้มีความใกล้เคียงกัน ที่สะบัด ขยี้ และสามารถสื่ออารมณ์เกรี้ยวกราดได้ดี

จับที่ 2 นำทางระนาดทุ้มเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ทำนองจะเข้ เพื่อแสดงถึงการล้อหลอกของตัวละคร นอกจากนี้ทางระนาดทุ้มยังมีลักษณะพิเศษ คือ ล้วงหน้า (ตกก่อน จังหวะ) ล้างหลัง (ตกหลังจังหวะ) อีหลักอีเหลือ (การตีชัดจังหวะ) ซึ่งนำมาเป็นแนวทางในการนำมาสร้างสรรค์เป็นทางจะเข้

จับที่ 3 ได้รับแรงบันดาลใจจากปี่ เพราะจับที่ 3 ต้องมีการเลียนเสียงคำพูดว่า “จับให้ติดตีให้ตาย” “จับตัวให้ติด ตีให้แทบตาย” จึงต้องใช้ต้นแบบทำนองจากทางเดี่ยวปี่ ซึ่งสามารถเลียนคำพูดได้ใกล้เคียงที่สุดและนำมาทำทางจะเข้ เพื่อให้สามารถคงเอกลักษณ์นี้ไว้ได้

3.4. กระบวนการสร้างเพลงเดี่ยวทางจะเข้

อาจารย์ได้วางเค้าโครงในการใช้เม็ดพรายของจะเข้ในแต่ละจับ และคำนึงถึงศักยภาพของผู้รับการถ่ายทอดเป็นสำคัญ โดยอาจารย์จะแบ่งเม็ดพรายของจะเข้เป็นกลุ่มและปรากฏอยู่ในแต่ละจับอย่างชัดเจน

จับที่ 1 การใช้กลวิธีพิเศษการสับัดเสียง 3 เสียง การสับัด 2 เสียง การสับัดเสียงเดียว การติดทิงนอย ซึ่งเป็นวิธีในการติดจะเข้ขึ้นสูงอย่างหนึ่ง เพื่อแสดงความคมคายของสำนวน และความซัดไหวของผู้บรรเลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จับที่ 1 วรรคที่ 1 การใช้กลวิธีพิเศษ 2 แบบคือ การสับัด 3 เสียง การสับัด 2 เสียง

ม	ซ-มรรม ซ	-มรรม ซ ล	ทซลท-ล มรท
ซลท ร			

จับที่ 1 วรรคที่ 6 การสับัดเสียงเดียว

ด ม รื ท	รื ท ล ซ	ซซซ ซ	ซ ซ	ด ท รื ล	ท ล ซ ม	มมม	ม	ม	ม
		ซ	ซ ซ			ม	ม	ม	

จับที่ 2 วรรคที่ 2 การติดทิงนอย

- - - -	ซ	- - มซล	- ล	ล	- - - -	ล	- - - -
	ซ -		ล -	ม ซ ล		ม ซ ล	

จับที่ 3 วรรคที่ 4 การขยี้

~~~~~

ตลล ร ต	ตลล ร ต	ตลล ร ต	ตลล ร ต	ม්ර්ර්ර්ර්ර්ර්ර	ม	ม

จับที่ 2 ใช้กลวิธีพิเศษการติดกระตบสายลวดกับสายเอก การดีดรูดสาย การดีดสะบัด 3 เสียง และการขยี้ เพื่อแสดงถึงคุณภาพเสียงของจะเข้ที่มีความกว้างของเสียงมาก และมีเสียงสาย ลวดซึ่งเป็นเอกลักษณ์สำคัญของจะเข้ประการหนึ่ง

ตัวอย่าง การใช้กลวิธีพิเศษ การคิดทิงนอย การดีดรูดสาย การสะบัด 3 เสียง และการดีดขยี้ ท่วงทำนองที่แทนอารมณ์ของการแสดงนี้ เป็นตัวแทนแสดงอารมณ์การแหวกหา และการสัดักัน

จับที่ 2 วรรคที่ 4 การดีดทิงนอย

-	ม	ท	ซ	ท	-	ซ	- ท
ซ	ม	ม්ර්ර	ร	ทลท ลซ	ลทริ	ท	ท ล ท ล ซ - -- ลทริ - ท

จับที่ 2 วรรคที่ 4 การดีดรูดสาย

-	ม	ท	ซ	ท	-	ซ	- ท
ซ	ม	ม්ර්ර	ร	ทลท ลซ	ลทริ	ท	ท ล ท ล ซ - -- ลทริ - ท

จับที่ 2 วรรคที่ 5 การดีดสะบัด 3 เสียง

	- ท		- ท	ลทริ	ท -	ลทริ	ท -	ลทริ	ท -	ลทริ	ท -
-- ลทริ	- ท	-- ลทริ	- ท								

จับที่ 2 วรรคที่ 6 การขยับ

ลลล ร ล	ลลล ร ล	ลลล ร ล	ลลล ร ล	ม ~ ~ ~ ~ ~	ม

จับที่ 3 ใช้กลวิธีพิเศษของการคิดกระตบสาย การคิดครูดสาย การกรอ และการขยับ เพื่อจะ
ได้สามารถเปลี่ยนคำร้องในจับ 3 ได้เนบเนียนและใกล้เคียงที่สุด และยังใช้เทคนิคการขยับตอนท้าย
เพลงซึ่งเป็นการรวมเทคนิคทั้งหมดในการคิดจะอยู่ในจับที่ 3 นี้

ตัวอย่าง พบการเปลี่ยนเสียงร้องได้อย่างเนบเนียนและใกล้เคียงที่สุด ของจะเข้

จับที่ 3 วรรคที่ 1-2

จะเข้	----	*ซซซซ -	ลลล -	ซซซซ	ซ	ลลล ร	- ล	----
คำร้อง		ซ	ล	- ม	- ซ -	- ร -	ล -	
		จับ	ตัว	ติด	ตี	ให้	ตาย	

จะเข้	ลลล -	ร	- ล	----	ท ล ท รี่	----	----	----
คำร้อง	ตี	ให้	ตาย					

ขั้นตอนการทำเพลง ของอาจารย์ตีวศิษย์ นิลสุวรรณ

“ฟัง ๆ จากปีพาทย์ก่อน เพราะเป็นเครื่องมือ
เริ่มแรก ฟังดูสิว่าเขาทำยังไงกันมาก่อน ดูว่าจุดสำคัญ ๆ อยู่
ตรงไหน อะไรที่พอจะอนุโลมกันได้บ้าง ดูฝีมือของผู้บรรเลง
ว่าเป็นอย่างไร อะไรที่พอตัดและเพิ่มได้โดยไม่ผิดหลักเกณฑ์ ก็
ทำไป สำหรับเพลงนี้ ครูวิเชียร เกิดผล บอกไว้ว่าส่วนใหญ่จะ
ลอมไป ลอมมา อยู่ที่ว่าต้องดูที่นักแสดงและทำรำด้วย ถ้าเป็น
การแสดงก็ต้องลอมไป - มา นานหน่อย ที่นี้ก็ต้องอยู่ที่ฝีมือ

ของผู้บรรเลงแล้วว่าจะมีฝีมือขนาดไหน ความรู้ขนาดไหน แต่
ถ้าเป็นการเคี้ยว เพื่อจะไปโชว์ประชันขันแข่ง ก็ต้องดูให้
พอเหมาะก็คงต้องมาเรียบเรียงกันใหม่”(ศิวิชัย ภูนิลสุวรรณ,
สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2549)

จากการสัมภาษณ์ทำให้สรุปได้ว่า อาจารย์มีการรวบรวมข้อมูล โดยการฟังจากเครื่องดนตรี
ต้นแบบจำพวกปี่พาทย์ เช่น ระนาด ฆ้อง ปี่ เป็นต้น จากนั้นได้จับประเด็นสำคัญ ๆ และนำมา
ประยุกต์ใช้โดยไม่ขาดตกบกพร่อง โดยดึงเอกลักษณ์ของจะเข้ออกมาอย่างเด่นชัด และยังคงคำนึงถึง
ความสามารถของผู้บรรเลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฝีมือของผู้บรรเลงเป็นสำคัญ